

Dokumenttyp Rutin	Ansvarig verksamhet Smittskydd Värmland	Organisation Region Värmland	Version 8
Dokumentägare Monika Carlson Hygiensjuksköterska	Fastställare Anna Skogstam Smittskyddsläkare	Giltig fr.o.m. 2025-05-09	Giltig t.o.m. 2027-05-09

Tillämpning av hygienföreskrifter

Gäller för: Folk tandvården Värmland, Hälso- och sjukvård, Kommunal vård och omsorg

Personal och studenter inom kommunal vård och omsorg, hälso- och sjukvård och tandvård ska följa regelverket om hur basala hygienrutiner tillämpas enligt Socialstyrelsens författning SOSFS 2015:10 (senaste version från 2017-04-01).

De basala hygienrutinerna gäller överallt där vård- och omsorgsverksamhet bedrivs. Grunden är att all personal som arbetar i patientnära vårdarbete ska följa basala hygienrutiner och klädregler.

Arbetsledning på alla nivåer ansvarar för att gällande hygienföreskrifter efterlevs och fortlöpande kvalitetssäkras. Arbetsledningen ansvarar också för att det finns rätt förutsättningar för att medarbetare ska kunna följa reglerna. Alla medarbetare har ett ansvar och skyldighet att följa reglerna för att skydda patienter, sig själv och arbetskamrater.

Detta dokument är en sammanfattning av hur reglerna ska tillämpas. Verksamhetschef kan besluta om undantag som dokumenteras i verksamhetens rutiner.

Se även under [vanliga frågor och svar – basala hygienrutiner på Smittskydd Värmlands webbsida](#) där utförlig beskrivning av momenten finns.

Klädning

Arbetsdräkt

- Administrativ personal som har sin arbetsplats på enheter där patientnära vårdarbete bedrivs rekommenderas att följa basala hygienrutiner och klädregler.
- Arbetsdräkt tillhandahålls av arbetsgivaren och får endast bäras i arbetet. Ombyte ska ske på arbetsplatsen, om möjligt i omklädningsrum.
- Arbetsdräkten ska vara kortärmad vid patientnära vårdarbete för att möjliggöra en korrekt handdesinfektion samt minska risken för smittspridning via kläder.
- Arbetsdräkten ska bytas dagligen, samt omgående då den blivit våt eller synligt förorenad.
- Kombinationen arbetskläder och privata kläder är inte tillåten. Undantag är underkläder, strumpor, strumpbyxor, huvudduk och kortärmad ren tröja under arbetsdräkten.
- Långärmad arbetsdräkt, till exempel läkarrock eller kofta/jacka, får inte användas i samband med patientnära vårdarbete. Värmande väst får inte heller användas vid patientnära vårdarbete även om den är kortärmad.
- Specialarbetsdräkt avsedd för operationsverksamhet och sterilteknisk verksamhet ska inte bäras utanför avdelningen. Undantag anges i verksamhetens rutiner.
- Inom vissa verksamheter, till exempel operation, kan det vara olämpligt att vara barfota i skorna. Verksamhetschefen kan besluta att strumpor ska bäras i skorna i den egna verksamheten.
- Vid patientnära arbete utanför vårdinrättning, till exempel vid hembesök, ska arbetsdräkt anpassad till verksamheten användas.

Ovanstående regler gäller även för personal som arbetar i vårdnära service (VNS) i samband med arbete i tvätt- och materialförråd på vårdenhet.

Tvätt

- Smutsiga arbetskläder ska läggas på avsedd plats (till exempel gallervagn). Därefter tvättas kläderna i en kvalitetssäkrad process. Det är inte tillåtet att ta hem arbetskläder för tvätt.
- Smutsig tvätt ska förvaras åtskild från ren tvätt.

Hår, skägg och huvudduk

- Hår och skägg ska sättas upp eller täckas vid vårdarbete så det inte hänger ner eller stör i arbetsfältet.
- Om huvudduk används ska den fästas så den inte faller ner. Nerhängande delar ska vara instoppade under arbetsdräkten. Den ska bytas dagligen. Huvudduk finns att beställa via tvätteriet.
- Hår, skägg och huvudduk får inte förhindra att skyddsutrustning används på ett korrekt sätt till exempel genom att ett andningsskydd inte sluter tätt.
- På vissa arbetsplatser såsom operationsavdelning och sterilcentral krävs hårskydd.

Handhygien

Handdesinfektion

- Händerna ska desinfekteras med handdesinfektionsmedel omedelbart
 - före och efter patientkontakt
 - före rent arbete och efter orent arbete
 - före och efter användning av handskar.
- Händerna ska tvättas med tvål och vatten vid synlig förorening eller när händerna känns smutsiga.
- Vid vård av patient som kräks eller har diarré ska händerna noga tvättas med tvål och vatten och vara torra innan handdesinfektion.
- Handkräm ska användas vid behov för att förebygga torra och nariga händer. Skadad hudbarriär medför ökad risk för smittspridning.
- Vid hudproblem på händer, underarmar eller ansikte såsom eksem, infekterade sår, nagelbandsinfektioner och dylikt meddelas enhetschefen som bedömer vilka åtgärder som ska vidtas. Företagshälsovård kontaktas vid behov.

Smycken, armbandsur och naglar

- Armbandsur och smycken på händer och underarmar får inte bäras vid patientnära arbete då de förhindrar en korrekt handdesinfektion.
- Naglar ska vara korta. Nagellack, konstgjorda naglar och nagelsmycken får inte användas i patientnära vård.
- Stödstrumpa på arm eller hand- och armskena får inte användas i patientnära vård.
- Halssmycken, örhängen och andra smycken i piercade hål kan bäras om de inte hänger ner i arbetsfältet. Vissa verksamheter kan ha speciella regler om smycken. Piercade hål ska vara läkta och utan infektionstecken. Kontakta enhetschefen för bedömning.

Ovanstående regler gäller även för personal som arbetar i vårdnära service (VNS) i samband med arbete i tvätt- och materialförråd på vårdenhet.

Skyddsutrustning

Handskar

- Handskar ska användas vid risk för kontakt med kroppsvätskor eller annat biologiskt material.
- Handdesinfektion ska utföras omedelbart
 - före användning av handskar för att inte förorena kartongen då man tar nya handskar
 - efter användning av handskar då händerna kan förorenas i samband med avtagning av handskar.
- Handskar får inte desinfekteras och inte heller återanvändas då deras egenskaper försämras.
- Handskar ska bytas mellan patienter och även mellan olika vårdmoment hos samma patient då handskar blir förorenade utanpå och kan sprida smitta.
- Handskar ska inte bäras i korridor. Undantag är transport av smutsigt gods till sköljrum.
- Handskar ska inte användas i samband med transport av patient utanför avdelningen.

Skyddskläder

- Plastförkläde för engångsbruk ska användas vid moment som innebär risk för kontaminering av arbetsdräkt, till exempel i samband med nära omvårdnad/undersökning av patient, sängbäddning eller hantering av smutsiga föremål.
- Plastförklädet ska kasseras direkt efter användning och bytas mellan varje patient.
- Plastförkläden ska inte bäras i korridor. Undantag är transport av smutsigt gods till sköljrum samt vid vissa situationer när patient rehabiliteras i korridor och direkt kroppskontakt är nödvändig.
- Plastförkläde ska inte användas i samband med transport av patient utanför avdelningen.
- Plastförkläde kan i vissa situationer bytas ut till långärmad engångsskyddsrock, till exempel vid viss smitta eller vid stort läckage av kroppsvätskor.

Stänkskydd

- Stänkskydd i form av visir eller munskydd med visir/skyddsglasögon ska användas vid arbete då risk för stänk mot ansiktet föreligger, till exempel vid sugning av luftvägar, speciellt sugning av tracheostoma, eller manuell rengöring av instrument.

Referenser

[SOSFS 2015:10 \(M och S\) Socialstyrelsens föreskrifter om basal hygien i vård och omsorg](#)

[Vårdhandboken](#)

Utarbetad av: Monika Carlson